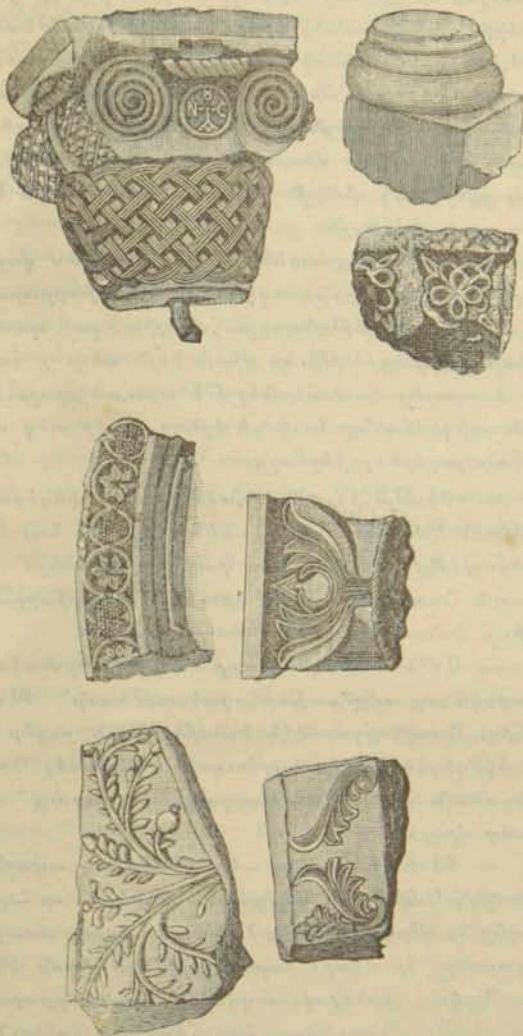

47 տող է: Վերջին օրերս մի թանգագին հնութիւն ևս յայտնուեցաւ. մոզայիկ խաչի մի մասն Այս դիւարը կարեւոր է այն պատճառով, որովհետեւ այդպիսի մոզայիկներ շատ հազուադիւս են Հայոց մէջ, Հռիշեյով Երուսաղէմում մի քանի տարի առաջ հայերէն արձանագրութեամբ գեղեցիկ մոզայիկը, որ հրատարակուած է Zeitschrift der Deutschen

Palastina-Vereins. Band. XVIII: Հաւանօրէն Երուսաղէմի մոզայիկը աւելի ուշ ժամանակի գործ է քան Զուարթնոց եկեղեցունք: Մոզայիկ խաչը շրջապատուած է մրանեռ խաչոր և կանաչ տերեւների մի պսակով: Հայր Խաչիկը պատրաստուած է իւր պեղումների և դիւաների մանրամասն նկարագրութիւնը, որ ժամանակին կ'ըրտարակուի «Արարտուում»:

ՃԵՄԱՐԱՆ ՄԱՅՐ ԱԹՈՌՈՑ

Յգտատուի 20-ին ձեմարանի տեսուչ Տ. Արարապեա վարդապետ վերադարձաւ իւր ուսումնական ձանապարհորդութիւնից, որ ձեռնարկել էր մի խումբ լսարանական ուսանողների հետ: Հայր տեսչի առաջնորդութեամբ երկուստարկ ուսանողները այցելել են Աւսիք, Արցախ և Սիւնեաց նահանգները և Գողթն դաւառի ու հին Նախիջևանի վերայով կրկին ձեմարան դարձել:

ձեմարանի համար այս տարի նոր ուսուցիչներ են նշանակուած Մայր Աթոռի միաբաններից Աթ. Տեառք Եղնիկ վարդապետ՝ հայ լեզուի և գրութեան, Զուսիկ վարդապետ Զոհրաբեան առաւօտածարանական առարկաների, մաթեմատիքայի համար հրաւիրուած է Պ. Բուդաղեան, ստորին դասարանների ուսուցիչի համար Պ. Արրահամեան:

Անպա. 4-ին վերադննութիւններն ու նոր ընդունողների քննութիւնները վերջացան և սովորական աղօթքից յետոյ՝ դաս սկսուեցաւ: Հոգեւոր Տիրոջ հրամանով այս տարի ընդհանուր ընդունելութիւն չկար, որպէս բացառութիւն միայն ընդունուած են 35 հոգի:

ՏԱԺԱՀԱՅԲ.

Խառն Ժողովը գումարուելով գումարուեցաւ Ղալաթիոյ խորհրդարանին մէջ, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և առնապետութեամբ Սահփան փաշա Ասլանեանի՝ հետեւեալ կարգադրութիւններն ըրաւ.

Բաղէշի Առաջն. Տեղապահ Եղիշէ վարդապետի օգտակար պաշտօնավարութիւնը նկատողութեան առնելով, մերժեց հրաժարականը և որոշեց գրել, որ անձնական տկարութիւնը դարձանելու համար թէև եռամեայ արձակուրդ մը արուած էր իրեն, սակայն ներկայութիւնը կարեւոր ըլլալով հոն, յարմար առթի մը պէտք է յետաձգէ այդ արձակուրդը.

Ժողովը մերժեց նաև Վանայ այցելու հովիւ

Տ. Ներսէս եպիսկոպոսի հրաժարականը, եռամսեայ արձակուրդ տալով Պոլիս կամ այլուր երթալու իր առողջութիւնը դարմանելու համար:

Ընդունենք է Էտիրէնէի տեղապահ Խօշտամեան Պօղոս վարդապետի հրաժարականը, յառաջիկային թողով տեղապահ ընտրութիւնը:

Մերժենք է Մուշէ Առաքն. Տեղապահ Բաբկէն վարդապետի հրաժարականը, յանձնարարելով վիճակին մէջ յարմար տեղ մը օգտփոխութեան երթալ:

Եռամսեայ արձակուրդ տուաւ Տիարպէրիի առաջնորդական տեղապահ Լեզեկիէ վարդապետի:

Մալաթիոյ Գաւառ. Ժողովը տեղապահ ընտրած էր Խաչատուր վարդապետը, Ժողովը հաստատեց յիշեալին ընտրութիւնը:

Հալէպի հրաժարեալ Առաքն. Տեղապահ Պետրոս վարդապետի տեղ, փոխանորդ կարգած էր տեղւոյն քահանաներէն մէկը, Ժողովը Գաւառ. Ժողովին խնդրանաց վրայ հաստատեց զայն իւր պաշտօնին մէջ:

Ամսուրի Գաւառ. Ժողովոյ խնդրանաց վրայ որոշուեցաւ ինչ ինչ գիտողութիւններով առաջնորդական ընտրութեան հրահանգ տալ:

Ժողովը երկարօրէն խորհրդակցեցաւ Վիճակային եղբայրներու խորհրդական ընտրութեանց և անոնց ոմանց հրաժարման պարագայի վրայ, և Կրօնական Ժողովին յանձնեց ուսումնասիրել այս խնդիրները, և հրահանգ մը պատրաստելով արգիւնքը հաղորդել Ժողովին:

— Վանայ այցելու հովիւ Տ. Ներսէս եպիսկոպոս Ասլանեան Կրօնական Ժողովին մէկ հարցման պատասխանելով՝ կըսէ թէ Լիմի վանհայրութեան համար որոշուած Սահակ վարդապետ և Կտուցի վանհայր կարգուած Ստեփան վարդապետ այդ պաշտօնները վարելու ձեռնհաս են և թէպէտ Տ. Յովսէփ եպիսկոպոս բարի և պարկեշտ եկեղեցական մըն է, բայց այդ վանհայրական պաշտօնը վարելու գծուարութիւն կը քաշէ, զխաւորաբար իր ծերութեան պատճառաւ: Այս տեղեկութեանց վրայ հիմնուելով, Կրօնական Ժողովը հաստատեալ է վերոյիշեալ երկու վարդապետներուն վանհայրութիւնը, բայց նկատելով որ Բագրեւանդեան Սահակ վարդապետ՝ ի քացակայութեան Տ. Ներսէս Արքեպիսկոպոսի վիճակային գործերը պիտի վարէ, մինչև ջնոր կարգադրութիւն որոշեր է որ ըստ առաջնոյն Յովսէփ եպիսկոպոս Լիմի վանհայր մնայ:

— Քանըհնիգ որբեր որբուհիներ, երկու ամիս առաջ Ալաշկերտի գիւղերէն ծամբայ հանուելով Էրզրում բերուած էին՝ հոն Բողոքականներու վարժարան յանձնուելու համար, Բայց ոչ կառավարութիւնը և ոչ տեղւոյն ազգ. պաշտօնական մարմինը տեղեկութիւն չունենալով այս մասին, որբերը ետ դարձուեր են, Այդ որբերը բերու-

ղը ուրիշ 5 որբեր ալ յանձներ է Էրզրումի բողոքականներու վարժարանին, Պատրիարքարանը գումար մը զրկած էր Էրզրումի Առաջնորդարանը, այդ որբերը պահելու համար, Տեղապահ Զաւէն Ծ. վարդապետ մտադիր է եղեր այդ գումարով որբանոց մը բանալ Ալաշկերտի մէջ:

— Սոյ Վաթոյ, տեղապահ տակ առաջ Մանճըլլի վանքին համար վանհայր մը կարգելու պէտքը զգացուցած էր Պատրիարքարանի, Ժողովը նկատելով որ յիշեալ Վիճակը Սեբաստիոյ կը վերաբերի, յանձնարարեց գրել Ն. Սրբազնութեան, որ Վիճակին առաջնորդ Տ. Պետրոս Արքեպիսկոպոսի հետ բանակցելով հարկ եղած ընտրութիւնը կատարէ, այս առթիւ յիշեցնելով որ Գարեգին վարդապետ Աժտերեան, իրրեւ միաբան նոյն վանուց, պէտք է մնայ ցվերջ այդ վանքին մէջ, և եթէ անաստ է, կարգաւորել ընէ զայն:

Աղեքսանդրիոյ Հոգեւոր Հովիւ Վահրամ վարդապետ հարցում մը ուղղած էր Պատրիարքարան թէ՝ Պօթուշանի Աթանաս քահանային եղած պատժական կարգադրութիւնը միայն նոյն տեղւոյ համար է. որոշեց պատասխանել թէ տրուած որոշում ամէն տեղի համար է, և չի կրնար ուրիշ տեղ մը քահանայադործել յիշեալը:

— Քէօթահիոյ Հայ Հոռոմէական եկեղեցականներէն Էմմանուէլ վարդապետ Պալեան՝ Հայ եկեղեցւոյ մէջ ընդունուելու փափաք յայտներ, և տեղւոյն Առաջնորդարանէն գրուեր է Պատրիարքարանի:

— Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն՝ Կրօնական Ժողովականաց ոմանց խորհրդակցութեամբ՝ Քէօթահիոյ Առաջնորդարանէն ծանօթութիւն ուղեր է Հայ եկեղեցւոյ գիրկը գալ ուզող Էմմանուէլ Պալեան անուն Հոռոմէական վարդապետին վարուց ու բարուց վրայ:

— Քէօթահիոյ Հայ—Հոռոմէականաց առաքն. տեղապահ Էմմանուէլ վարդապետ Պալեան, որ Հայ եկեղեցւոյ գիրկը վերադարձած էր և Հայոց առաջնորդարանը կը մնար, շարաթ իրիկուն ժամը կէսին Պոլիս հասնելով ուղղակի Պատրիարքարան գնաց և Ս. Պատրիարք Հօր հետ նոյն իրիկունը ճաշելէ և Հայ եկեղեցւոյ գիրկը դառնալուն պատճառներուն վրայ երկարօրէն տեսակցելէ ետքը, Պատրիարքարան մնաց, Երէկ ալ ներկայ գտնուեցաւ պատարագի արարողութեան:

— Քէօթահիոյ Հայ—Հոռոմէական եկեղեցականներէն Էմմանուէլ վարդապետ Պալեան Ժողովին ներկայանալով, իրեն ուղղուած հարցումներուն քացատրութիւնները տուաւ և յայտնեց թէ ներքին համոզմամբ կը զիմէ Հայ եկեղեցին, Ժողովը ընդունելով յիշեալ վարդապետին դիմումը, յանձնեց Ս. Պատրիարք Հօր՝ ըստ օրինի վեղար տալ անոր և միանգամայն որոշեց Արմաշու վանքը զրկել

զինքը՝ որպէս զի ժամանակ մը այնտեղ մնալով էայ. Եկեղեցւոյ ծէսերը և վարդապետութիւնը պէտք եղած կերպով սորվի:

— Եղեսիոյ մեր («Արեւելք») թղթակիցը հետեւեալները կը հաղորդէ մեզ յուլիս 29 թուականով. — Այս անգամ գոհութեամբ իմացանք, որ Պատրիարքարանի նպաստից Թանգնաժողովը որոշեր է անմիջապէս մէյ մէկ նպաստելով նախակրթարան բանալ նաև Եղեսիոյ վիճակի Պիրէճիկ-նփրատ գիւղաքաղաքին և Հոռմ — Այսի մերձաւոր ճիւղին գիւղին մէջ, Մեծապէս գնահատելի են սոյն որոշումը՝ քանի որ կը միտին մայրենի լեզուին գիտակցութեան զրկուած միջավայրերու մանկանց կրթութեանը օգնելու:

— Հիւանդանոցի հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ հետեւեալ նուիրատուութիւնը. — Ազն. Յիկնայք ճանրման, Պաղտատլեան, Բրթօրօթօֆ և Բէյրղեան իրենց հանգուցեալ մօր Յիկին Թագուհի Գ. Ներսէսեանի անուան տարեդարձին առթիւ քառասուն օսմ. ոսկի Հիւանդանոցի նուիրել բարեհաճած ըլլալով, Հոգաբարձութիւնս յանուն ընդհանուր պատասպարելոց իր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ առ բարեսէր նուիրատուս և կը յաւելու թէ ըստ փափաքանաց իրենց, յառաջիկայ կիրակի Ս. Աստուածածնայ Աերափոխման տօնի օրը հաստատութեանս Ս. Փրկչի մատրան մէջ յատուկ պատարագ և հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի և այս առթիւ ընդհանուր պատասպարելոց հոգեհանգստի տրուի:

— Պատրիարքարանի ուղղուած նամակ մը կը ծանուցանէ, թէ Մեծոփայ վանքէն հինգ դարու հնութիւն ունեցող արծաթապատ գրչագիր Աւետարան մը, որ անուանի էր գիրին և զարդադիրներու գեղեցկութեամբ, և որ մեծ Խաչի մը հետ մէկտեղ կորսուած էր, վերջերս գտնուեր է առաջն. փոխանորդ Բագրեանդեան Սահակ Ծ. Վարդապետի ջանքով:

— Բիւրակն հանդիսի հրատարակութիւնը դադարեցաւ լրագրական վերատեսչութեան հրամանաւ:

— Իտալիոյ մայր—թագուհին իր քաղաքային տան դիւանապետին միջոցաւ հեռագրաւ շնորհակալութիւն յայտնած է Ս. Պատրիարք Հօր ցաւակցական հեռագրին համար:

— Երուսաղիմայ ժառանգաւորաց վարժարանի ըննութիւնները աւարտեր են, Այս տարի 9 շրջանաւարտ ունի, որոնք ուսած են հետեւեալ ճիւղերը, Հայերէն՝ քերականութիւն, Ճարտասանութիւն, եկեղեցական՝ հին և նոր կտակարանի պատմութիւն, ուսողութիւն, աշխարհագրութիւն, տիեզերագրութիւն, (այս դասերը աւանդած են Տ. Սահակ եպիսկ. Խապայեան), հին և նոր կտակարան, չորս աւետարաններու մեկնութիւն (դասախօս Տ. Մամբրէ եպս.), բնագիտութիւն, հայերէն,

Ֆրանսերէն (դասախօս Կարապետ Ա.), գեղագրութիւն (Յարութիւն Ա.), թուրքերէն և երաժշտութիւն ձայնագրութեամբ (Պ. Սողոմոն Գրիգորեան) պատմութեան զանազան ճիւղեր՝ (Գէորգ սարկաւագ), ֆրանսերէն (դասախօս Մ. Ելթորոս հրեայ), Շրջանաւարտք աւարտական ճառեր գրած են՝ կրօնական նիւթերու վրայ, Ժառանգաւորաց վարժարանի ընթացաւարտներու համար հոգեւորական ասպարէզը մտնել պարտաւորիչ չէ այլ իբրև դպիր, քարտուղար կամ ուսուցիչ 3 տարի պիտի ծառայեն վանքին և ապա ազատ ըլլան դուրս ելլելու և ուզած գործերին ընտրելու: Այս տարուան շրջանաւարտները ամսոյս վերջերը պիտի շնորհակալուին Սուրբ տեղերը, դպրութեան պաշտօնով:

ՕՏԱՐ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐ

ՕՐԹՈՂՈՔՍ ԵԿԵՂԵՑԻ.

ՌՈՒՍԼԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ներկայումս Ռուսաց եկեղեցական նուիրատուութիւնը կազմուած է 67 թեմ, 115 եպիսկոպոսներով: Սոցանից մետրապօլիտ են 3, արքեպիսկոպոս 15 (1 էքզարխի տիտղոսով), եպիսկոպոս 97 հոգի: Ս. Սինօզի անդամներ են 5 (մետրապօլիտներ, էքզարխ և նովոօրօդ. եպիսկոպոս), Սինօզու մշտապէս ներկայ եղող անդամ եպիսկոպոս 2, Սինօզի հերթական անդամ արքեպիսկոպոս 2: Երեք մետրապօլիտ, 14 արքեպիսկոպոս և 50 եպիսկոպոս վարում են թեմական առաջնորդութեան պաշտօններ, 1 արքեպիսկոպոս և 9 եպիսկ. արձակուած են թեմակալութիւնից, որոնցից ոմանք վարում են սինօզական Ատեանի (Синодальная контора) անդամութիւն, վանահայրութիւն և ոմանք ևս վանքերի միաբան են: Մնացած 57 եպիսկոպոսները վարում են իրենց—թեմակալութեան և յաջորդութեան պաշտօններ:

Մետրապօլիտական թեմերում յաջորդներ կան՝ իւրաքանչիւրում 3, 5 թեմում՝ երկ—երկուս (Վօլ., Թիֆ., Խերս., Ղազ., և Վիստի.), 25 թեմում մի—մի, որոնցից 4 յաջորդութիւն թափուր է (Տամբ., Թուր., Սարատ., Տօբօլսկ), 3 յաջորդութիւն վայելում են կէս—անկախ թեմակալութիւն (Վիլնիսուս., Սարապուլ., Ռիվելի՝ ճապոնիայում) և 3 թեմ. առաջնորդութիւն կախումն ունին էքզարխից (Իմերետ., Գուր.—միջգրել., Սոխում.):

Կրթութեամբ 115 եպիսկոպոսներէ 22/25